

Analytisk psykologi i dag

Under overskriften: ”Analytisk psykologi i dag” på hjemmesiden C.G. Jung i Danmark kan du læse en serie artikler på dansk om den analytiske psykologis grundbegreber i en nutidig fortolkning. Denne femte artikel i serien er skrevet af den jungianske analytiker Walter Boechat fra Brasilien og oversat til dansk af seniorkandidat ved C.G. Jung Instituttet i København, cand.mag. og oversætter Margrethe Haraldsdatter.

Originalartiklerne ligger på IAAP's hjemmeside <https://iaap.org/> og er oversat med forfatterens tilladelse.

Det kollektive ubevidste

Maleri af C. G. Jung, s. 72 i Den Røde Bog¹

Walter Boechat

Det kollektive ubevidste

I et foredrag i London i 1936 formulerede Jung en af sine mest omfattende og endelige definitioner af begrebet det kollektive ubevidste:

”Det kollektive ubevidste er en del af psyken, som kan adskilles negativt fra det personlige ubevidste ved, at det ikke som sidstnævnte er blevet til på grundlag af personlige erfaringer og derfor ikke er en personlig tilegnelse. Mens det personlige ubevidste hovedsageligt består af indhold, som på et tidspunkt har været bevidst, men som er forsvundet fra bevidstheden ved at være blevet glemt eller fortrængt, har indholdet af det kollektive ubevidste aldrig været i bevidstheden og er derfor aldrig blevet individuelt erhvervet, men har sin oprindelse udelukkende i arvelighed. Mens det personlige ubevidste generelt består af *komplekser*, består indholdet af det kollektive ubevidste hovedsageligt af *arketyper*.” (CW 9.1, §88).

Begrebet det kollektive ubevidste er en af grundpillerne i den jungianske model af psyken, og dets formulering har gennemgået forskellige faser. Vi kan spore begyndelsen af begrebsliggørelsen til de første øjeblikke af Jungs kreative rejse i den periode, hvor han arbejdede som psykiater på Burghölzli Hospital. I denne periode observerede Jung, at der optrådte typiske mytologiske temaer, eller *mytologemer*, i hans psykotiske patienters vrangforestillinger. I et velkendt interview til BBC i 1959 fortalte han interviewereren Morgan Freeman om en af sine skizofrene patienter på Burghölzli, som havde haft en vision af en solfallos. Denne vision lignede tilsyneladende meget en beskrivelse i et håndskrift fra den antikke religion, Mithraskulten. Jung så i dette fænomen en antydning af en videnskabelig hypotese om eksistensen af et overpersonligt eller kollektivt ubevidste (McGuire og Hull, 1977).

Fra da af søgte Jung konstant efter beviser for sin hypotese. Da hans såkaldte psykiatriske periode på Burghölzli Hospital sluttede i 1909, foretog Jung omfattende studier af folkeslagsmytologi fra hele verden, hvilket førte frem til udgivelsen af hans *Transformations and Symbols of the Libido* (1911/1912), der senere blev udgivet som *Symbols of Transformation* (1952). Denne forskning viste fremkomsten af lignende urbilleder (*Urbilden*) på tværs af en række forskellige kulturer. Denne hypotese om symbolers vandring mellem forskellige folkeslag var imidlertid stadig ikke tilstrækkelig til at forklare den universelle eksistens af lignende billeder. Den eneste mulige forklaring var en oprindelig fremvækst af disse urbilleder fra et overpersonligt ubevidste. Jung kunne også konstatere, at der hele tiden optrådte kollektive, arketyperiske billeder i hans patienters fantasier og drømme samt i hans eget ubevidste materiale. På baggrund af disse forskellige beviser fremsatte Jung en hypotese om eksistensen af det *fylogenetiske ubevidste*, som er fælles for hele menneskeheden.

I løbet af en periode med selveksperimenteren, som han kaldte sin ”konfrontation med det ubevidste” fra 1913 til 1932, noterede Jung en række subjektive erfaringer, herunder dagdrømme, drømme og betydningsfulde indre billeder. Disse indre dialoger inspirerede til udgivelsen af *Den Røde Bog* i 2009. I den er de subjektive karakterer, der interagerer med Jungs ”ego”, til dels et resultat af forfatterens personlige erfaringer, men de har også rødder i det kollektive ubevidste. De historiske skikkelser fra Det Gamle Testamente, profeter og mytologiske helte, der optræder i *Den Røde Bog*, er kollektive og henviser samtidig til Jungs egen personlige proces. Indholdet af *Den Røde Bog*, eller *Liber Novus*, som den også kaldes, blev

grundlaget for hele forfatterens efterfølgende teoretiske arbejde. *Liber Novus* kan ses som en beretning om Jungs personlige erfaring med det kollektive ubevidste.

I løbet af sine rejseår fra 1920 og fremefter opsøgte Jung konstant beviser for eksistensen af det kollektive ubevidste i fremkomsten af lignende billeder i helt forskellige kulturer, såsom Pueblo-indianerne i New Mexico, og hos Elgonyi-stammen på grænsen mellem Kenya og Uganda, samt i Egypten, Tunesien og i hindu-templerne i Indien. I sine teoretiske værker vendte Jung gang på gang tilbage til temaet om det kollektive ubevidste og beskrev det som værende objektivt af natur i modsætning til den subjektive del af psyken, som han betegnede det personlige ubevidste.

Det kollektive ubevidste er en vigtig reference i jungiansk klinisk praksis. Symbolske elementer, der optræder i drømme eller i overførslen, kan genkendes som hørende til erfaringer, der deles af hele menneskeheden. Jung hævder, at når disse kollektive elementer identificeres, kan patienten komme ud af sin neuroses isolation og forstå, at erfaringerne deles af mange andre. Han/hun kan også opnå en ny, teleologisk forståelse af sin egen psykologiske proces. Dette er det teoretiske grundlag for Jungs *amplifikationsmetode*.

For nogle forfattere er Jungs skelnen mellem det kollektive ubevidste og det personlige ubevidste rent teoretisk, da indholdet af det kollektive ubevidste kun kan opfattes gennem indholdet af det personlige ubevidste eller gennem en personlig oplevelse (Williams, 1963, citeret af Samuels, 1986). Manifestationer af det kollektive ubevidste kan observeres i psykopatologi, især i psykoser, hvor der er en intens fremkomst af arketypisk indhold og identifikation med kollektive religiøse billeder, såsom Kristus, Maria og helgener. Hos psykotikere er det personlige ubevidstes indblanding stærkt reduceret, og den har langt mindre betydning end den, der observeres hos neurotikere, for hvem komplekser spiller en dominerende rolle. Manifestationer af det kollektive ubevidste kan også observeres i massepsykoser og i kollektive politiske fænomener. Jung forsøgte at påvise nationalsocialismens fremkomst i den tyske kultur i 1930'erne som en manifestation af det kollektive ubevidste gennem indflydelsen fra Wotan, den germanske gud for storme og krig (Jung, 1936a).

Nyere jungianske undersøgelser af den politiske psyke (Samuels), det kulturelle ubevidste (Henderson) og kulturelle komplekser (Singer og Kimbles) har også påvist patologiske manifestationer af det kollektive ubevidste i sociale grupper.

Referencer

- Jung, C.G. (1936). *The Concept of the Collective Unconscious*. C.W. Vol. 9.1. Princeton: Princeton University Press.
- _____ (1936a) *Wotan*, C.W., Vol. 10. Princeton: Princeton University Press.
- Jung, C.G. (1911/1912) *The Transformations and Symbols of Libido*. C.W. Vol. B. Princeton: Princeton University Press
- Jung, C.G. (2009), *Red Book/Liber Novus*, redigeret, oversat og med indledning af Sonu Shamdasani, New York: WW Norton.
- McGuire, W. & Hull, R. F. C. (1977) *C. G. Jung Speaking. Interviews and Encounters*. Princeton: Princeton University Press
- Samuels, A., Shorter, B. & Plaut, A., (1986) *A Critical Dictionary of Jungian Analysis* London: Routledge
- Williams, M. (1963), "The Indivisibility of the Personal and Collective Unconscious", i: *Analytical Psychology: A Modern Science*, Fordham, M. (red.), London: Heinemann Memcal Books, 1973

Walter Boechat afsluttede sin uddannelse ved C. G. Jung Institutet i Zürich. Han er medstiftende medlem af Jungian Association of Brazil (AJB). Han var repræsentant for AJB i IAAP's (International Association for Analytical Psychology) forretningsudvalg fra 2007 til 2013. Han har en ph.d. fra universitetet i staten Rio de Janeiro. Walter Boechat er medlem af den stab, der er ansvarlig for den brasilianske udgave af C.G. Jungs *The Red Book* og *The Black Books*, som korrekturlæser på oversættelserne fra det tyske originalsprog til portugisisk.

Walter er forfatter til en lang række videnskabelige publikationer i Brasilien og udlandet. Hans udgivne værker omfatter bl.a.: *The Red Book of C. G. Jung: A Journey into Unknown Depths*, (London: Karnac, 2017) og en omfattende undersøgelse af myter: *Mythopoeses of the Psyche: Myth and Individuation* (sidstnævnte dog kun på brasiliansk).

---

¹ Genoptrykt fra *Den Røde Bog* af C. G. Jung. Copyright © 2009 ved The Foundation of the Works of C. G. Jung. Med tilladelse fra udgiveren, W. W. Norton & Company, Inc. Alle rettigheder forbeholdes.

Jung malede dette billede på et afgørende tidspunkt under udarbejdelsen af *Den Røde Bog*. Det udtrykker harmoni og symmetri i de geometriske kegler og cirkler i forgrunden, mens baggrunden er afbildet i mørke farver og mangler forgrundens strenge orden. Det er umuligt at definere grænserne og indholdet af det kollektive ubevidste, da det ikke har nogen grænser. Men det manifesterer sig i en ordnet tilstand, i arketyperiske mønstre, i alle kulturer og gennem alle tider.